

HIÐ ÓMÖGULEGA LAGÐI FRAM REIKNINGINN

FERDINANDO FREGA · GILLETTENARRATIVE · GILLETTEVATICANO

FORMÁLI

Ég man eftir föður mínum fara með okkur út að borða á sunnudögum þegar ég var barn. Alltaf á sama veitingastaðinn: Sala Bella. Eigandinn var stórvaxin kona, alltaf brosandi, alltaf gestrisin. Maturinn var góður. Ljúffengur. Einstakur.

Alloft settist yfirmaður hans hjá okkur. Friúli-maður að uppruna, næstum tveir metrar á hæð, langt yfir hundrað og tuttugu kíló, blessaður með heilbrigðri matarlyst. Hann ók niður frá Messína með fjölskyldu sinni.

Í lok máltíðar kom reikningurinn. Faðir minn stóð aldrei upp úr stólnum til að greiða hann. Hann skildi einfaldlega seðlana eftir samanbrotna í servíettunni, ofan á tómunum disk.

Ég sá þá aldrei skipta reikningnum. Sá aldrei annað fyrirkomulag. Heyrði aldrei umræðu um það.

Hann var yfirmaðurinn. Faðir minn var sölumaðurinn.

Og það er sölumaðurinn sem borgar.

Svo eitt kvöldið, þegar við lögðum bílnum í bílskúrinn, sagði hann við mig:

„Þú sérð mig alltaf borga. Sérð mig alltaf seilast fyrstan eftir peningunum. Þess vegna heldurðu að ég borgi reikninginn. Það geri ég ekki.“

Ég skildi ekki.

Það tók mig mánuð.

Einn sunnudag, við sama borð, dró yfirmaðurinn upp minnisbók úr innri vasanum og fór að skrifa á meðan faðir minn talaði.

Hver hefði opnað nýja búð. Hver hefði lokað. Hver væri á eftir með reikninga. Hvers sonur hefði tekið við fjölskyldufyrirtækinu. Hver hefði enn vörur keppinautarins í búðarglugganum.

Enginn veitti mér athygli, því ég var barn, og börn telja ekki við borðið.

Á mánudagsmorgni fóru þessar athugasemdir til Milanó undir undirskrift yfirmannsins.

Faðir minn borgaði kvöldmatinn. Yfirmaðurinn borgaði allt hitt.

Tuttugu ár án einnar einustu áminningar. Án einnar einustu agabókunar. Og, það sem mestu skiptir, án einnar einustu synjaðrar launahækkunar.

Föður minn mátti telja meðal þriggja launahæstu manna hjá Gillette Ítalíu, næst á eftir framkvæmdastjóranum og sölustjóranum. Ekki af því að hann seldi meira en allir aðrir. Heldur af því að enginn annar bjó yfir þeim virðisauka: sögunum sem opnuðust á hverjum degi frammi fyrir viðskiptavinunum.

Reikninginn borgar alltaf einhver sem situr ekki við borðið.

Munið þessa setningu. Þið þurfið á henni að halda í lokin.

FYRSTI HLUTI

Hvers vegna þessi langi inngangur?

Til að útskýra hvað gerðist í dag. Og það sem ég sagði frá, í von um að það gæti einn daginn raunverulega gerst. Hvort það verður í náinni framtíð eða miklu síðar veit ég ekki.

Það var sunnudagseftirmiðdagur um miðjan ágúst. Brennandi hiti. Þurrkt loft. Sá hiti sem virðist enn brennandi einmitt vegna þess hve rakinn er lítill.

Loftkælingin vann á fullu og konan mín minnti mig, eins og alltaf, á að slökkva á henni, því rafmagnsreikningarnir eru þegar nógu saltir þótt ekki sé bætt salti í þá.

Klukkan var um hálsjö að kvöldi. Ég lá útteygður í rauða hægindastólnum mínum þegar farsíminn hringdi.

Landsnúmerið var +1. Bandaríkin. Hver í ósköpunum ætti að hringja í mig frá Ameríku á þessum tíma, þegar þar ætti enn að vera hádegisverðartími?

Ég svaraði.

„Halló?“

„Halló?“

Róleg rödd. Djúp. Örlítið barkakennd.

„Ég vildi gjarnan tala við Ferdinando.“

„Það er ég. Við hvern tala ég?“

„Þetta er Robert. Gott kvöld. Ameríkaninn með franska eftirnafnið.“

Ég hló.

„Þakka þér fyrir símtalið, en satt að segja á sá sem skipulagði þetta grín skilið hrós. Ég féll gjörsamlega fyrir því. Þótt, nú þegar ég hugsa út í það, þú hringir í mig úr amerísku númeri á meðan þú situr í Róm?“

„Já. Þetta er minn eigin farsími. Ég notaði enga opinbera leið, því þetta er ekki stofnanaleg samskipti. Þetta er eitt af fáum forréttindum sem mér eru enn leyfð. Ef þú efast gef ég þér skiptiborð Vatíkansins og þú getur staðfest það.“

„Nei. Þetta er í lagi. Haltu endilega áfram.“

Ég var efins. Tortrygginn. Varkár. En ég vildi ekki leggja á. Ókurteisi hefur aldrei verið hluti af eðli mínu. Í staðinn stillti ég innri hættuskynjun mína í botn og reyndi að skilja hvar nákvæmlega ég væri lentur.

„Segðu mér, yðar heilagleiki. Hvað get ég gert fyrir þig í dag?“

„Við getum notað fornöfnin, Nando. Við erum ekki svo fjarri í aldri.“

„Satt. Við erum aðeins fjarri í hlutverkum. Þú ert Númer Tvö í kaþólsku kirkjunni. Ég er síðastur skrifaranna.“

„Hvers vegna Númer Tvö? Ég hélt að ég væri Númer Eitt.“

„Fyrirgefðu ef þetta hljómar óþægilega. Númer Eitt er sá sem byggði þetta allt: Jesús. Fyrrum samstarfsmaður minn hjá Gillette. Sá eini sem vissi nákvæmlega hvað hann var að gera. Þar sem hann gat ekki skipað forstjóra sína opinberlega fann hann upp titilinn páfi og gaf þér frelsi til að fylla hann að þínum hætti.“

Hann skellihló.

„Nú skil ég,“ sagði hann, „hvers vegna hver einasti gangur í húsinu mínu bergmálar sömu spurningu: hefurðu kíkt á GilletteNarrative í dag, að sjá hvað kollegi minn hefur nú skrifað?“

Mér reyndist ekki erfitt að halda í við hann. Góður sölumaður þekkir leik um leið og hann hefst. En hann var nógu greindur til að þekkja hann líka, og lagaði sig þegar í stað að honum.

„Veistu að ég hringi úr númerinu sem tengist ameríska bankareikningnum mínum? Fyrir nokkru hringdi ég beint í þann banka og lagt var á mig, því þeir héldu að þetta væri grín.“

„Já, yðar heilagleiki.“

„Nei, Nando. Gerðu það. Kallaðu mig Robert. Að minnsta kosti í einrúmi. Án siðareglna. Lífið verður auðveldara.“

„Þá hefurðu, Robert, valið rangan banka. Í þinni stöðu ættu þeir að koma til þín. Reyndar ætti að telja það nánast skyldu að opna útibú innan Vatíkansins. Virðingin ein réttlætti það. Tækifæri sem enginn alvörubankamaður myndi þora að ræða.“

„Þú hefur rétt fyrir þér. En hagfræði er ekki mitt svið. Og þetta símtal er könnun. Rétt eins og bréfið sem þú sendir mér. Þegar allt kemur til alls vinnum við sama starf.“

„Hvaða starf er það?“

„Við reynum bæði að skilja meðbræður okkar.“

ANNAR HLUTI

„Veistu, Nando, ég hef lesið allar sögurnar sem þú hefur skrifað um GilletteVatíkanið þitt. Fyrsta spurning mín er þessi.“

Hvers vegna tuttugu og tvö tungumál? Tuttugu og tveir heimar? Jafnvel þar sem kirkjan er nánast á jaðrinum. Tökum Indland.

„Vegna þess að til er markaðsregla sem þið hafið aldrei raunverulega beitt.“

Neytendur eru ekki viðskiptavinir. Viðskiptavinur er sá sem kaupir nú þegar af þér. Neytandi er sá sem gæti enn gert það.

Þið teljið viðskiptavinum. Hina skírðu. Iðkandi trúaða. Skráða safnaðarmeðlimi. Og gleymið öllum hinum.

Markaðir vinnast ekki þar sem þú ert þegar sterkur. Markaðir vinnast þar sem þú ert fjarverandi og enginn á von á komu þinni.

Tuttugu og tvö tungumál eru ekki tuttugu og tvær þýðingar. Þau eru tuttugu og tvær opnar dyr.“

„Augnablik. Ertu að segja að trúin sé vara, og að fólk skipti um trúarbrögð eins og það skiptir um tannkremsmarki?“

„Ég er að segja að fólk færir til. Og ef sú fullyrðing móðgar þig, líttu þá á hvað varð um biskupsdæmi ykkar um alla Rómönsku Ameríku síðustu þrjátíu árin, og segðu mér hver hreyfði þau.

Það þýðir að ég áskil mér rétt til að gera alvöru áreiðanleikakönnun áður en ég gef þér eina einustu tölu. Ég lofa ekki ávöxtun sem ég hef ekki staðfest. Það gera ráðgjafar. Og ráðgjafar senda reikninginn hvort sem er.

Það sem ég get sagt þér strax er þetta. Markaðsstarf ykkar — því já, þið stundið markaðsstarf, og þið gerið það illa — varð úrelt fyrir tuttugu árum. Enginn safnar lengur fylgjendum með herferðum. Í engri atvinnugrein.

Eitt virkar. Að verða handbragðið sem maður framkvæmir áður en hann ákveður að framkvæma það.

Þá stendur aðeins ein spurning eftir. Og hún er til þín.“

„Gerðu svo vel.“

„Viltu að þín verði minnst sem páfa sögunnar? Eða sem páfans sem skapaði sögu?“

„Þetta hljómar líkt.“

„Það er himinn og haf á milli. Og svarið veltur alfarið á þér.“

EFTIRMÁLI

„Jæja,“ sagði hann, „þakka þér fyrir tímann, fyrir viðbragðið og umfram allt fyrir áhugann.

Ég verð að segja þér nokkuð. Ég talaði ekki við þig einungis sem sögumann. Né sem félagsfræðing. Né sem rithöfund. Né sem hagfræðing. Ég talaði við þig sem kerfisstefnufræðing.

Ég áskil mér rétt til að taka ákvörðun og tilkynna þér formlega hvað mér finnst.“

Svo þagnaði hann andartak.

„Það er ein spurning sem mig langar að spyrja þig, Nando. Allt þetta. Tuttugu og tvö tungumálin. Áreiðanleikakönnunin. Blaðið inni í rakvélapakkanum. Hver borgar fyrir það?“

Og skyndilega var ég kominn aftur í bílskúr árið 1975, við hlið manns sem hafði rétt í þessu borgað kvöldverð sem hann var í raun ekki að borga.

„Robert. Það er alltaf fólkið sem borgar. Alltaf sama fólkið. Þið kallið það fórnargjöf. Við kölluðum það smásöluverð. En það er sama höndin sem opnast.

Munurinn liggur aldrei í því hver borgar. Munurinn liggur í því hve mikið af þeim peningum kemur til baka í mynd einhvers gagnlegs, og hve mikið situr fast og fæðir fólk sem er of vel borgað fyrir að framleiða of lítið.

Faðir minn borgaði kvöldverðinn og borgaði ekkert. Því það sem hann gaf var meira virði en það sem hann eyddi.

Nú er það þitt að ákveða hvorum megin borðsins þú situr.“

„Er eitthvað sem þú vilt spyrja mig um?“ sagði hann.

„Já. Passaðu þig. Gefðu gaum að því hvar þú ert. Það er fallegasti staður í heimi. Ekki sá öruggasti. Hætturnar koma innan frá. Og þær eru ósýnilegar einmitt þegar þú reynir að taka í sundur það sem þú skilur ekki enn.

Og eitt enn, yðar heilagleiki. Þakka þér.“

LOFADUR SÉ JESÚS KRISTUR.

Við seljum ekki bækur. Við byggjum sambönd.

Ferdinando